

Koen Lemmens P.

MMXVII

k r i s t a l

“Mensen met een brede kijk
en een open houding
maken het verschil.”

“Leren is als de horizon.
Er komt geen eind aan.”
– aldus eeuwenoude Chinese wijsheid.

“Wat Jan niet doceert,
zal Jantje niet leren”,
zegt een opiniestuk over onderwijs.

Een papegaai in een gouden kooi
kan enkel nabootsen,
verleert zijn creativiteit en gaat dood.

“De voornaamste opdracht
van de leraar is te kloppen aan de deur
van de geest.”
Gedachten van de grote Indiase denker
Rabindranath Tagore (1861-1941).

Met deze uitspraken is de toon gezet.
De onderwijsmens is in de eerste plaats
zelf ook leerling.
Levenslang werkt hij aan zijn eigen
groeiproces en bekwaamt hij zich in
‘kijken’.

Als een fotograaf heeft een mens
vele soorten lenzen op zak.
Met een groothoek
kan je de totaliteit overzien,
de brede context.
Voor close-ups haal je je tele boven,
je zoemt in op bijzondere elementen.
Wil je heel dichtbij komen
en tegelijk zeer scherp waarnemen,
dan is je macro het best geschikt.
Creatief speel je met al deze
objectieven.
Met licht en donker,
scherpte-diepte, lijnen,
afstanden, perspectieven en posities.

Hoe lichtsterker en klaarder je lenzen
– zo helder als kristal –
hoe krachtiger je beelden.

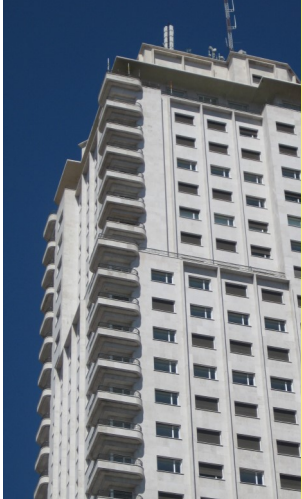
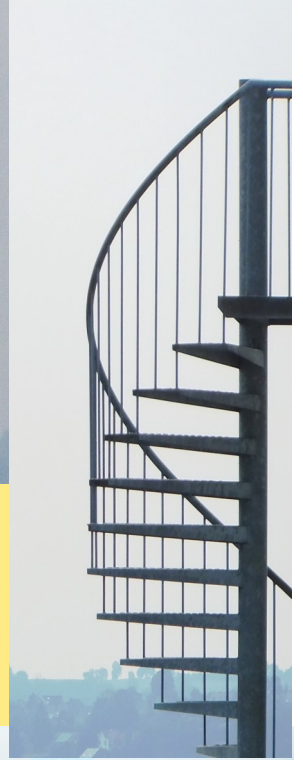
Een gehandicapte neger.
Euh nee,
een invalide kleurling.
Of nee,
een mindervalide zwarte.
Of beter,
een Afro-Amerikaans persoon
met een beperking.
– Hoewel hij altijd in België
gewoond heeft en ik niet zou
durven zeggen
dat er mensen zonder
beperkingen bestaan –

Waarom niet gewoon
een mens?
Met specificiteiten zoals elke
mens die heeft.
Misschien beter aan de
oppervlakte zichtbaar.
Maar als je daar
doorheen kijkt,
gewoon een mens.
Met een hart,
een nood,
een wens,
soortgelijk aan die van jou.
Breder dan het hok
waarmee je tracht
hem te erkennen.

lesja

Bij de cover:

Ik ben transparant en toch zacht spiegelend. Reflecterend, maar niet schitterend, alhoewel, met de juiste lichtinval?

*Het adembenemende uitzicht
vanuit een luchtballon,
het rustgevende overzicht van de omgeving
boven op een berg of heuvel,
het vogelperspectief vanuit een hoge toren,
het ruime vizier van een breedhoeklens,
dat en nog veel meer verzinnebeeldt
waar een brede kijk voor staat.
Dat is wat vormend onderwijs beoogt.*

Foto's: Andreas Janssens

De brede kijk van de wijsheid

Een inzicht dat voortkomt uit levenservaring, geeft een brede kijk. Daaraan herkent men een wijze. In alle culturen is wijsheid een ideaal. In de Bijbelse traditie vind je daarvan voorbeelden in het boek Wijsheid van Salomo. De auteur licht toe hoe hij alles leert kennen, zowel wat zichtbaar als wat verborgen is.

De wijsheid, de maakster van alles, heeft mij onderricht. Zij heeft een geest die verstandig en heilig is, uniek, veelzijdig, verfijnd, beweeglijk, helder, rein, toegankelijk, onkwetsbaar, liefdevol, scherpzinnig, onstuitbaar, weldadig, menslievend, standvastig, onwrikbaar, onbezorgd, almachtig, alles overziend en alle geesten doordringend, hoe scherp, zuiver of subtiel ze ook zijn. De wijsheid is beweeglijker dan alles wat beweegt, ze doordringt en doorstroomt alles met haar zuiverheid. Ze is de adem van Gods kracht, de zuivere straling van de luister van de Almachtige; niets dat onrein is kan haar binnendringen. Wijsheid 7, 22-25 NBV

De schrijver is ervan overtuigd: God zelf is de gids naar wijsheid. Wie wijsheid nastreeft en verwerft, geraakt met God bevriend.

De brede kijk van de liefde

Over levensbeschouwingen heen zien mensen God als Bron van liefde. Een Bron die garant staat voor een brede kijk, die de mens en al wat is ten diepste doorgrondt en kleurt.

Iemand wordt gekend in de mate waarin hij of zij wordt liefgehad, stelt de christelijke kerkvader Augustinus in een van zijn preken. Alleen het stellen van een koele diagnose doet een mens tekort. Volgens Augustinus peil je iemands diepte en mysterie pas als je van hem of haar houdt. Het is een refrein in heel zijn werk. Een liefhebbende blik ziet anders, brengt een breder spectrum in het vizier en geeft een dieper inzicht dan het afnemen van toetsen.

Mohamed El Bachiri is moslim en echtgenoot van Loubna, die omkwam bij de aanslagen van 22 maart 2016. Ook hij roept er toe op om die Bron aan te boren. Op een TEDx-conferentie [Mijn jihad van de liefde](#) in Nederland en in het Canvas-programma *De afspraak* in Vlaanderen ontroerde hij kijkers en luisteraars met zijn pleidooi om de liefde tot het uitgangspunt te nemen van alle ideeën, godsdiensten en mensen ([tekst](#) en [beeld](#) online). Hij pleit voor een open en brede kijk. Daarmee voorkom je [radicalisering](#).

Brede kijk op het schooljaar

In een goede les geef je in het begin een breed uitzicht op wat je wil bereiken. Dan zoem je nader in op de inhoud die je wil verkennen, terwijl je het vizier op het geheel voor ogen blijft houden. Tot besluit plaats je alles opnieuw in het geheel. Bij het begin van het schooljaar doe je dat voor de hele jaarwerking.

We hebben geen kristallen bol die uitklaart wat het schooljaar precies brengen zal. Wel koesteren we de hoop, het verlangen en het vertrouwen dat het goed zal zijn.

Het schooljaar opent een nieuw venster, een deur naar een nieuwe wereld. Door een kier zie je maar een stukje. Naarmate de deur verder opengaat, verbreedt je blik.

De weg door het schooljaar, ja, de weg van het onderwijs in het algemeen, kun je zien als een *road trip* door het leven. Je gaat vooruit en houdt de weg én je instrumentenbord in het oog. Je reist resoluut naar je bestemming, ook al verlaat je wel eens de hoofdwegen om het landschap goed in je op te kunnen nemen. Je richt je tempo naar ieders mogelijkheden en houdt af en toe halt om bij te tanken.

Om een 360°-uitzicht te hebben, moet je ook regelmatig in je achteruitkijkspiegel kijken en zien of iedereen mee is. Of beter nog: je kijkt achterom, want je houdt er best rekening mee dat er een dode hoek is. Waar is jouw dode hoek? Ben je je daarvan bewust? Help je ook je leerlingen om hun dode hoek op het spoor te komen? Voor veel mensen in onze tijd, sterk gefocust op het ik, zit de naaste, de medemens in de dode hoek. Voor nog meer mensen in onze tijd is God in die hoek verstopt.

Gij nodigt ons uit, Jezus,
om met U mee te gaan
en te zien hoe Gij leeft.
Dat betekent
dat ik los moet laten,
eigen heilige huisjes openmaken en luchten.
En licht binnenlaten,
uw licht laten schijnen in mijn woomst.

Huis van steen,
huis van vlees
en huis van gedachten..
Heel mijn hebben
en mijn zijn,
visitekaartje
van mijn bestaan..

Kom binnen, Heer,
in elke vezel
van mijn leven.
Begeester
mijn doen en laten
en open altijd weer
de ramen en de deuren
zodat ik U ontwaar
in de wereld
rondom mij.

© Wies Merckx in [Onderweg. Gebeden.](#)
Halewijn, 2012, blz. 60

LEEFTOCHT
LIGHT

jaargang 33
nummer 1
september 2017

Kijken in drie dimensies

Een brede kijk op de mens ontwikkelen veronderstelt kijken in drie dimensies.

In de *horizontale dimensie* zien we de mens in het heden, maar vragen we ons ook af vanwaar hij komt en waarheen hij onderweg is.

Verleden, heden én toekomst.

Daar begin je te begrijpen dat er een verschil is tussen kijken en zien.

Daar begint het besef dat de andere je een lang verzwegen verdriet of opgekropte zorgen toevertrouwt, als je een hand op zijn arm legt.

Echt zien is echt aanwezig zijn, is geraakt worden door de andere en alle vooroordelen aan de kant durven schuiven.

Het *verticale kijken* is de tweede dimensie: leren kijken *in de diepte en vanuit de hoogte*, omdat je dan de verbinding merkt.

Dat verticale, diepe kijken vraagt om wijsheid, voeling krijgen met wat de mens ten diepste beweegt en opmerken dat je als mens deel uitmaakt van een groter geheel. Het helpt de mensen zien in hun verbonden zijn en beseffen dat elk levensverhaal een vergezicht is.

De derde dimensie doet je *van buiten naar binnen* kijken. Wijsheid komt immers van binnenuit.

Het is leren luisteren naar je innerlijke stem, de zin van je eigen bestaan vinden om zo de binnenkant bij anderen die we mogen ontmoeten, te ontdekken.

Pas als je intens aanwezig kunt zijn, ontmoet je het innerlijk van de andere.

Het heeft iets van een appèl, een roeping, iets religieus, spiritueels.

Monique Vennekens, lerares, vatte dit driedimensionele kijken samen n.a.v. het midweekend Bezinning voor onderwijsmensen in de abdij van Averbode met Manu Keirse in januari 2017. Keirse exploreert die brede kijk op de mens uitvoerig in zijn boek [Zie de mens. Pleidooi om anders naar elkaar te kijken](#) (Lannoo, 2014).

Brede vorming van de mens in al zijn dimensies,
daar tekent het onderwijs voor.

Die breedheid komt tot uiting
in de diversiteit aan leergebieden en vakken,
maar ook in het brede gamma aan activiteiten
buiten het strikte lesgebeuren,
in de dagelijkse ontmoetingen en gesprekken
binnen en buiten de school.

Als leraar kun je dat brede perspectief
bij de leerlingen slechts aanwezig brengen,
wanneer je je er ook op toelegt in je eigen leven.
Je onderkent de talloze nuances en schakeringen
in de wereld zoals die aan je verschijnt.

Je tracht over muurtjes te kijken,
b.v. dat van je eigen vakgebied.

Je plaatst alles in zijn context
en ontwaart verbanden.

Elk fenomeen geef je een plaats
in een groter geheel.

Je bekijkt elke situatie
vanuit verschillende gezichtspunten
en met meerdere lenzen.

Je zoomt niet alleen in op details

maar je neemt ook afstand

om het geheel te overschouwen.

Je kijkt vanuit je eigen perspectief.

Ook door de bril van je collega's
en van elk van je leerlingen.

Je wisselt erover uit.

Zo wordt je kijk breder,

maar krijg je ook steeds beter
een dieptezicht.

Je begint te vermoeden

dat er ook voorbij de einder

nog onnoemelijk veel te ontdekken blijft.

Gaandeweg wordt je kijk
op de wereld en je medemensen
helder en transparant.

Zo ben je bezig

je te oefenen

in die kernkwaliteiten van kristal.

BLIKVERRUIMERS

Mensen hebben het vermogen
om in een knop
een bloem te zien
en in een rups een vlinder.

Greet Brokerhof-van der Waa

We kunnen gemakkelijk het gevoel krijgen dat we met onze
neus op een enorm schilderdoek gedrukt staan dat lawaaiig
en druk is, en elke microseconde verandert. Pas als we er
wat verder van af gaan staan, kunnen we beginnen te zien
wat dat doek (ons leven) echt voorstelt, en het grotere
beeld in ons opnemen.

Pico Iyer in 'De kunst van stilte. Nergens heen gaan als avontuur', blz. 42

Je hebt altijd de keuze om je te bevrijden uit het
hokje waarin je gedropt bent.

*Othman El Hammouchi, 16 jaar, winnaar Belgische Filosofie
Olympiade 2016*

De ontmoeting met gelijkgestemden en het anders zijn van
anderen kan bevrijdend zijn.

Met gelijkgestemden heb je snel een band, alsof je elkaar al
langer kent. In het anders zijn van anderen word je
bevroegd, het kan je verwonderen, confronteert je met
jezelf.

AJ

Onze liefde is als kristal,
doorzichtig, breekbaar ...
maar zo sterk als steen.

Auteur onbekend